

07:12: שעות ישראל -- יום שלישי ב' בטבת תשס"ח, 11.12.2007

: חפש באתר

חדשות גלריה ספורט ספרים קפטן אינטרנט מהדורת הדפוס ארכיון קניות

Onl | מהדורת הדפוס

בדצמבר

 לתגובות
הוספה | קריאה

[דף הבית](#) << [המהדורה המודפסת](#) << [מאמרים](#)

איך מודדים פילוסופיה

מאת עמליה אוליבר וורד ויניצקי-סרוסי

לא ניתן למדוד איכויות מדעיות במונחים כלכליים מידיים

תגיות: מדע

שיעור בפיסיקה באוניברסיטה העברית, 1935
תצלום: זולטן קלוגר / לע"מ

במסגרת הרוחות הרעות הנושבות מעל עתידו של המחקר המדעי בכלל וההשכלה הגבוהה בפרט בישראל, עולה שאלת כדאיות ההשקעה. עד כמה כדאי להשקיע בתוצר השכלה שיש לו פחות ביקוש בשוק העבודה, או שכרגע אין לו בכלל ביקוש? במלים אחרות, האם יש טעם להשקיע משאבים במערכת השכלה שבסיומה לא יוצא סטודנט שיכול להרוויח הרבה כסף, או בתחום מדעי שאי אפשר למדוד אותו? ובמלים עוד יותר אחרות, מדוע לכלות כסף על תחומי ידע כמו אסטרופיסיקה, מתמטיקה תיאורטית, מדע המדינה, פילוסופיה, לימודי דרום-מזרח אסיה ומוסיקולוגיה?

הבוגרים לא ירוויחו לעולם את מה שירוויחו חבריהם בוגרי מינהל עסקים, כלכלה ומשפטים, כי המוצר שקיבלו נחשב פחות "שווה" בשוק. גם למדענים, שהם המרצים שלהם, אין יותר מדי ביקוש בשוק. חלקם מעלים שאלות מחקריות שיש להן במקרה הטוב תשובות חלקיות, שלא ניתן למדוד אותן בשווי ערך כספי, ובמקרה הרע, אין להן תשובות בכלל. יכול להיות שבעתיד הן יהיו פריצת דרך מדעית, אבל למי יש חשק להשקיע במשהו עתידי ולא בטוח?

כבר היו תקופות בהיסטוריה שבהן מדענים היו חייבים לקבל לגיטימציה חברתית, בעיקר של אצולת הממון והשררה, כדי לאפשר להם לעבוד בשדה המחקר המדעי. מהו השדה הזה? שדה המחקר מתחלק למדע בסיסי ולמדע שימושי. מדע בסיסי עוסק בייצור ידע ובחיפוש אחר הבנת תהליכים, בעוד שהמדע השימושי מתמקד בשימושים שניתן לעשות עם הידע שנוצר במדע הבסיסי. כך למשל, מתמטיקה תיאורטית שייכת למדע הבסיסי, אך נגזרות מפיתוחים מתמטיים קשורות במישרין לפיתוח טכנולוגיות שימושיות. המדע הבסיסי הוא זה שקשה במיוחד למדידה.

מדע בסיסי איכותי מתבסס על כך שערכה של העבודה המדעית נקבע אך ורק על סמך איכותה המדעית (ולא על סמך אופיו או מוצאו של המדען, למשל), הידע עצמו הוא נחלת החברה כולה (ולא נחלת אוניברסיטה אחת או מדען אחד), החיפוש אחר הידע והתגליות חופשי משאלות של אינטרסים, כסף וכבוד, ותוצאות המחקר עומדות תמיד לבדיקה וביקורת שהיא חיצונית למדען ושומרת על אובייקטיוויות. רק כך, נטען על ידי סוציולוגים, ניתן לקיים מדע איכותי. האם החברה בישראל יכולה להחליט שהיא מוותרת על מדע כזה בקלות רק בגלל העדר היכולת למדוד אותו כפי

שמודדים מוצרים אחרים בשוק?

בתקופות שבהן יש קיצוצים תקציביים וקריסה של הלגיטימציה החברתית להשקעה במדע עולה הפיתוי - שלא לומר האידיאולוגיה - לוותר על המדע הבסיסי, ולהשקיע אך ורק בתחומים שבהם בתוך טווח קצר ניתן לראות תוצאות מדידות. אבל השאלה הנשכחת היא שאלת אופי החברה שבה רוצים לחיות, האופק החשיבתי שאליו רוצים לשאת את העיניים, ומה "שווה" לכלל הציבור.

ככל שנרבה למדוד בטווחים קצרים את ההשקעות אל מול התוצאות, ילך וייעלם המדע הבסיסי, ואת מקומו יחליפו מערכות אקדמיות מכוונות אינטרסים אישיים, כלכליים, ובעיקר מדידים. את מקומן של הפקולטות למדעי הרוח, הטבע והחברה, יחליפו בתי הספר למינהל עסקים, רפואה, מחשבים, משפטים, או כל דבר אחר שייחשב אופנתי ורווחי באותה תקופה.

הטוב הכללי של החברה, שעניינו גם בפיתוח ידע ותובנות מדעיות רחבות ותשתיתיות, בשיתופי פעולה בין מדענים מתחומים שונים, בשאלת שאלות קשות ובחיפוש אחר תשובות מורכבות, יוחלף במאבקים על בעלות אישית על הידע, העדר ביקורתיות (שיכולה לעכב תגמולים) וקריסה כללית אל תוך העולם המפתה של אינטרסים קצרי מועד.

במקביל, אופנות משתנות עשויות לגרום לתחומים שהיו אופנתיים להיעלם. בהעדר השקעה בשכלול כלי החשיבה והמחקרים, במדע בסיסי, יכולותיה של החברה להתגמש לנוכח שינויים שחלים בה ולהציע ידע והתמחויות חדשות - ייעלמו. חדרי ההרצאות הריקים בביולוגיה ושפע עורכי הדין המובטלים יכולים להעיד על מחירה של קוצר הראות בהתייחסות למדע בכלל ולהשכלה גבוהה בפרט.

לא ניתן למדוד איכויות מדעיות במונחים כלכליים מיידיים. לא ניתן להבין את חשיבות פיתוח המדע הבסיסי היום ללא הבנת השפעתו על פיתוחים טכנולוגיים ושימושיים עתידיים. ובסך הכל, כחברה השואפת לאיכויות גבוהות של ידע מדעי, אנחנו גם לא רוצים שהכל יהיה מדיד. לא בטוח שאנחנו בכלל יכולים להרשות לעצמנו שהכל יהיה מדיד.

הכתבות מלמדות סוציולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים

חזור | שלח כתבה | הדפס

פרסומות

בניית אתר בקלות וללא ידע מוקדם. מתאים לכל עסק

מי כסף משמשים כ-140 שנה "כאנטיביוטיקה" טבעית מושלמת

בוא וקבל הצעות אטרקטיביות ממנהלי התיקים המובילים

כנס להרוויח יותר על קופות הגמל שלך. תופתע מהשיפור

בנקרייט - השוואת ביטוח רכב של החברות המובילות בשוק

[פרסם אתנו](#)

ClickMedia <

תגובות

 הוספת תגובה חדשה

1. הגניוס היהודי פורח, אבל לא בישראל. | המטיף | 07:07 | 11/12/07

בישראל פועלים כללי הג'ונגל (לת)

 הוספת תגובה חדשה

עוד כתורות

[ההון](#)

כני ונגזרות. סדנת מסחר מעשי ת והטבות פגישות ייעוץ חינם.

רכות וקורסים בכל תחום למגזר

ישראל מנהל תיקי השקעות, כל ועוד

יקחו!

יף ממס הכנסה. חברת אמירים לשכירים יודעת איך לעשות זאת.

"ח! עכשיו מבצע באיזי פורקס"

במט"ח וקבלו \$25 מתנה. מסחר ים, מינוף של 1:200, ללא עמלות

[www](#)

 פרסם

זכרזים קבוצתיות ישירות

נגן MP4 מעוצב בנפח 1GB מבית: Mizuho

מחיר: **129** ש"ח

נותרו: **2 יחידות**

מדפסת פוטו מבית: Canon

מחיר: **199** ש"ח

נותרו: **1 יחידות**

Powered By

[סיציליה כבר כאן](#)
[אולמרט מיצמץ ראשון](#)
[ויתרו על הישראלים](#)
[פוסט-ציוני חדש](#)
[לא להפוך אבני קודש לאבן נגף](#)
[איך מודדים פילוסופיה](#)
[המדינה נגד הבדווים](#)
[11 בדצמבר 2007](#)
[דואט של מחמאות הדדיות](#)

[ספורט Online](#) | [גלריה Online](#) | [ספרים Online](#) | [חדשות Online](#)
[תקנון האתר](#) | [תמיכה ושירות](#) | [ארכיון הארץ](#) | [המהדורה המודפסת - עמוד ראשון](#) | [דף הבית](#)
[סרטים](#) | [קולנוע](#) | [מסעדות](#) | [מתכונים](#) | [הופעות](#) | [פעילויות ילדים](#) | [הצגות](#) | [לילה](#) | [מסיבות](#) | [מדריך עכבר העיר - סרטים, לילה, מסעדות, הצגות ילדים](#)
[לוח העיר](#) | [דרושים](#) | [דרושים הייטק](#) | [נדל"ן](#) | [פרוייקטים חדשים](#) | [רכב](#) | [בעלי מקצוע](#) | [מגזין אוטו](#) | [מבחני רכב](#) | [קח תן](#)

All rights reserved Haaretz © "הארץ" שמורות